

**UNIVERZITA PALACKÉHO V
OLOMOUCI**

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Lydie Králová

Výchova ke zdraví a společenské vědy

Kyberšikana jako aktuální problém ve
společenskovědním vzdělávání

Prohlašuji, že jsem závěrečnou písemnou práci zpracovala samostatně s odbornou pomocí Mgr. Vandy Vaníčkové, Ph.D. Uvedla jsem všechny použité literární a odborné zdroje a řídila se zásadami vědecké etiky.

V Olomouci, dne

Děkuji Mgr. Vandě Vaničkové, Ph.D. za pomoc, trpělivost a rady při zpracování této práce. Také děkuji své rodině a přátelům za morální podporu a pomoc při mém studiu a dokončení této práce.

Obsah	
Úvod.....	6
TEORETICKÁ ČÁST	8
1. Společenskovední problém Kyberšikana.....	8
1.1 Společenský problém.....	8
1.2 Společenskovední problém.....	8
2. Internet - jeho vývoj, kyberkultura, kyberprostor.....	9
2.1 Internet.....	9
2.2 Kyberprostor.....	9
3. Šikana.....	10
3.1 Definice šikany.....	10
3.2 Druhy šikany.....	11
3.3 Fáze šikany.....	12
3.4 Účastníci šikany.....	13
4. Kyberšikana.....	14
4.1 Definice kyberšikany.....	15
4.2 Způsoby kyberšikany.....	15
4.3 Formy kyberšikany.....	17
4.4 Dopady kyberšikany na zdraví.....	18
4.5 Následky kyberšikany.....	19
4.6 Kyberšikana jako společenskovední problém.....	20
4.7 Kyberšikana zaměřená na učitele.....	21
4.8 Rozdíl mezi šikanou a kyberšikanou.....	22
4.9 Právní normy týkající se kyberšikany.....	23
4.10 Prevence kyberšikany v České Republice.....	24
4.11 Technické řešení šikany.....	27
5. Shrnutí teoretické části.....	28
Praktická část.....	29
6. Metodologie výzkumného šetření.....	29
6.1 Charakteristika oblastí.....	30
7. Výsledky výzkumného šetření.....	31
8. Diskuse.....	43
Závěr.....	45
Souhrn.....	46
Summary.....	46
Referenční seznam.....	47

Internetové zdroje	48
Seznam obrázků a grafů.....	50
Přílohy.....	51

Úvod

Téma bakalářské práce jsem si vybrala díky předchozímu studiu informatiky, své zkušenosti se šikanou a její prevencí. Sama jsem se setkala se šikanou, ale i kyberšikanou. Moje sestra byla obětí šikany, později i kyberšikany. Přestože byla štíhlé postavy, podle dívek ve třídě nebyla dostatečně hubená. Dostala se do fáze, kdy se z ní stala bulimička. Vše bylo velice těžko rozpoznatelné. Nic nenavědčovalo tomu, že je něco v nepořádku. Začala zkoušet různé psychotropní látky, jako mládež v jejím věku. Díky jedné události jsme se o všem dozvěděli a mohli jsme podniknout správné kroky, jak tomuto problému čelit. Vedení školy se k na tento problem reagovalo nabídkou psychologa, ale agresorky bohužel potrestané nebyly.

Kyberšikana mě ale zaujala take proto, že je to naléhavé téma dnešní doby a na mnoho otázek nám v něm chybí odpovědi. V mém okolí je mnoho příkladů kyberšikany, ovšem ve velké většině případů oběť neví, jak daný problem rozpoznat, jak se zachovat, či jak ho řešit. Tímto problémem jsem se chtěla zabývat i ve své bakalářské práci, protože kyberšikanu považuji za jeden z hlavních společenskovedních problémů. Kyberšikana je jednou z forem šikany. Tyto dvě formy od sebe nemůžu oddělit a musím se tedy zabývat oběma. Šikanu rozeberu teoreticky, tedy jak se dělí a jaké jsou její fáze. Šikana ze školy se přesouvá i do kyberprostoru.

Lze říci, že kyberšikana je někdy mnohem horší než obyčejná šikana. Kyberšikana se odehrává mimo školu, převážně v blízkosti bydliště, někdy i v domově oběti. Oběť tak ztrácí pocit bezpečí a její zóna bezpečí je již navždy narušena. Mnoho případů kyberšikany končí smrtí. Kyberšikanu rozeberu dle toho, jak se dělí její projevy, druhy a fáze. Problematika kyberšikany je v dnešní době velmi závažným tématem. Snad v každé škole se řešil nějaký problém kyberšikany. Někdy je to lehčí forma, někdy musí zasahovat i Policie České republiky.

V dnešní době nelze říci, že se jedná jen o šikanu mezi žáky, ale lze se setkat i s kyberšikanou, kdy žáci šikanují učitele, či dokonce s šikanou učitele ze strany rodičů.

Setkat se ale lze i s pedagogy, kteří jednotlivé projevy šikany ignorují a předstírají, že se vlastně vůbec nic neděje. Těchto pedagogů je naštěstí velmi málo. U spousty ostatních se jedná o neznalost, jak tuto situaci řešit. Budu se také zabývat způsoby, jak šikanu i kyberšikanu rozpoznat a jak jim předcházet.

Jak přistupovat k oběti i k pachateli, jak informovat své nadřízené, rodiče, jak hovořit s oběťmi a jak případně informovat příslušné orgány.

Celá práce je rozdělena do dvou částí a to teoretické a empirické. V teoretické části se zabývám mechanismy, jak šikana i kyberšikana vzniká. Protože prostředím, ve kterém dochází ke kyberšikaně je internet, budu se věnovat také základním pojmům, které internet definují. Chci se věnovat také rozdělení šikany a kyberšikany, jaké jsou jejich fáze, jaké mohou mít negativní dopady na zdraví a psychiku jedince. Zabývám se také preventivními programy proti kyberšikaně a právními normami, které se jí týkají.

V empirické části se zabývám výsledky dotazníkového šetření zaměřeného na učitele středních škol na Blanenském okrese a jejich zkušeností s kyberšikanou zaměřenou na žáky či na jejich osobu. Zkoumám také, jaké mají na školách preventivní program a jak kyberšikanu řešili.

TEORETICKÁ ČÁST

V této kapitole je uvedeno, proč patří šikana a kyberšikana do společenskovední problematiky, jak souvisí se společenskými vědami a v následujících kapitolách jsou popsány jejich společenské a společenskovední dopady.

1. Společenskovední problém kyberšikana

Tato kapitola je zařazena z důvodů propojenosti se společenskými vědami. Společenské vědy se zabývají otázkami z oblasti sociologie, politologie, z práva, ekonomie, filozofie. Značná část těchto otázek je obsažena v problematice kyberšikany. (Buček a kol, 2019) Uvádí se, že stres se řadí do společenskovedních problematiky z důvodu, že je způsoben zátěží na psychiku jedince. Z tohoto důvodu je kyberšikana definována jako společenskovední problém, protože je téměř vždy spojena se stresem a s frustrací. Kyberšikanu lze také propojit se sociologickými problémy. V současné době se vytváří různé sociální skupiny. Tyto skupiny mají svoje ideologie, pravidla, sdílené postoje a hodnoty. Právě tyto skupiny jsou iniciátory šikany a kyberšikany. S útoky na šikanovanou osobu nemusí vnitřně souhlasit všichni členové skupiny, ale jelikož jsou zavázáni určitými pravidly, musí agresivní chování vůči šikanované osobě akceptovat.

1.1 Společenský problém

Společenské problémy lze definovat jako problémy, které narušují, zhoršují a komplikují životy lidem. Těmito problémy se zabývají národní vlády i nadnárodní společenství. Můžeme si uvést příklad globálního oteplování, tání ledovců, problematiku plastů, přelidnění, válečné konflikty, nemoci, kriminalitu, globalizaci, migraci, masmédiu a jiné. Dle Wildmannové (2005) sem můžeme zařadit sociální problémy, chudobu, nezaměstnanost, diskriminaci, aj.

1.2 Společenskovední problém

Společenskovední problém je ten, ve kterém se propojuje více vědních problémů. Např. sociologie, právo, politologie, ekonomie, filozofie, etika, Mezi společenskovední problémy řadíme eutanazii, paliativní péči, deviace, AIDS, HIV, rasismus, šíření epidemií, ozbrojené konflikty, chudobu, energii, plýtvání potravinami, kyberšikanu, aj.

2. Internet - jeho vývoj, kyberkultura, kyberprostor

V následující kapitole se věnuji Internetu a jeho vzniku, kyberkultuře a kyberprostoru z důvodu souvislosti s kyberšikanou, protože tento negativní jev probíhá v kyberprostoru.

2.1 Internet

V roce 1961 se zrodila myšlenka, že data přenášená v počítačové síti se rozdělí na jednotlivé datové pakety. Každý datový paket bude mít plnou adresu svého příjemce. Různé pakety se budou pohybovat po různých cestách. Pokud bude jedna cesta zničena, ostatní pakety budou přenášeny jinou cestou. V roce 1968 začala vznikat síť ARPANET. V roce 1983 byla oddělena civilní síť od vojenské a vojenská dostala jméno MILNET. Síť fungovala pomocí protokolů TPC/IP. Po roce 1983 se využívá LAN - Ethernet. Původní ARPANET se tedy začal nazývat Internet. V roce 1989 se začalo používat označení World Wide Web neboli www, který se stává nedílnou součástí internetu. Od roku 1991 byla k internetu připojena i Česká republika¹

2.2 Kyberprostor

Dle Lévyho (2000) kyberprostor vyznačuje virtuální prostor, jak v počítači, tak i na internetu. Kyberprostor může být významný pro společenský život a setkávání se s přáteli online. Kyberprostor je označován za svět virtuální reality, kde se odehrávají reálné věci např. komunikace přes emaily, telefonické hovory, atd. Jednoduše lze říci, že kyberprostor je uměle vytvořené prostředí, kdy do něho uživatelé vstupují nejčastěji v hrách, kde jsou zobrazeny různé předměty a postavy.

2.3 Kyberkultura

Historie kyberkultury už započala v 60. letech 20. století a s vývojem internetu se pojem kyberkultura začal rozšiřovat. Velký rozmach započal až později, díky rozvoji vyhledávačů, e-shopů, sociálních sítí, atd.

¹ *Uvodni stranka* [online]. Dostupné z: <http://ihistory.webzdarma.cz/chap/vyvoj.php>

3. Šikana

V této kapitole se zabývám šikanou, definicí šikany, druhy šikany, fázemi šikany. Nelze totiž oddělit kyberšikanu a šikanu.

Dle Policie ČR šikana zahrnuje jak fyzický, tak i psychický útok, a to v podobě vydírání, nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. (Policie ČR)

Erb (2000) tvrdí, že šikana je jednou z forem násilí mezi dětmi. Další formou šikany může být obtěžování, vydírání, atd. Také Herzog (2009) tvrdí, že použití výhrůžek a nátlaku, jak fyzického, tak psychického, může vést ke zranění, psychické újmě nebo dokonce ke smrti. Erb (2000) se zabývá otázkou, proč vlastně vzniká násilí. Popisuje, že se často jedná o důvody, které postihují celou společnost, např. nezaměstnanost či slabší sociální zabezpečení. Dalšími důvody jsou například nedostatečná či nesprávná výchova. S šikanou se nesetkáváme jen na základní či střední škole. S šikanou se setkáváme již v mateřských školách a následných ročnících základních, středních a dokonce i vysokých škol. Nelze také říci, že šikana je spojena jen se školním zařízením, můžeme se s ní setkat také v dětských domovech, v zaměstnání, ve sportovních klubech, aj. Se šikanou se můžeme setkat také v rodinách. Jeden sourozenec může šikanovat druhého jen z důvodu lepších známek, ...

Lze říci, že v každém jedinci je do jisté míry vrozená určitá míra agrese. Důležitou roli ovšem hrají rodiče, kteří ovlivňují chování dítěte. Kolář (2001) uvádí, že šikanování lze rozčlenit na:

- Přímé a nepřímé
- Fyzické a verbální
- Aktivní a pasivní

3.1 Definice šikany

Definice šikany není jednoznačná. „Šikana je ubližování někomu, kdo se nemůže nebo nedovede bránit.“ (Říčan, Janošová, 2010, str. 21) „Šikanu lze definovat jako trvalé agresivní jednání jednoho žáka vůči druhému s úmyslem způsobit oběti utrpení.“ (Kyriacou, 2003, s. 26) „Šikana je úmyslné a opakované fyzické i psychické ubližování slabšímu jedinci (skupině) silnějším jedincem (skupinou).“ (Vágnerová 2009, str.11)

Kyriacou (2003) uvádí, že existuje i nepřímá šikana. Ta se projevuje ve většině případů v dívčím kolektivu, kdy je jedinec vyloučen z kolektivu. Oběti považují agresorky za své kamarádky a v některých případech jsou na nich i závislé.

Janočová, Říčan (2010) uvádějí, že se dítě snaží zavděčit a přizpůsobit kolektivu. Např. začne zanedbávat školu, zesměšňovat se, atd. V mnoha případech, jsou obětmi šikany děti s nějakým pohybovým handicapem, děti méně šikovné, děti s opožděným rozumovým vývojem, atd.

3.2 Druhy šikany

V praxi se setkáváme s různými druhy šikany. Kolář (2011) uvádí tyto druhy:

a) Šikana podle typu agrese:

Šikana se dělí na fyzickou, psychickou a smíšenou. Smíšená zahrnuje jak psychickou, tak i fyzickou šikanu. Obvykle je smíšená šikana daleko horší než jen fyzická či psychická.

b) Šikana podle věku a typu školy:

Se šikanou se setkáváme již v předškolním věku, na prvním a druhém stupni základní školy, na středních školách a gymnáziích. V některých případech se můžeme setkat se šikanou i na vysoké škole. Nejčastěji se ale šikana objevuje na druhém stupni základních škol a na středních školách.

c) Šikana z genderového hlediska

Když opomineme chlapeckou nebo dívčí šikanu, existuje také homofobní šikana (rasismus, nenávisť k homosexualitě, ...) V praxi se můžeme setkat s případy, kdy chlapci šikanují dívky nebo i naopak. Jedná se o soupeřivost, kdy pohlaví soupeří, které je lepší. Může se stát, že když jeden z rodičů odejde od rodiny a najde si partnera stejného pohlaví, spolužáci mohou jedince doposud zařazeného v kolektivu z kolektivu vyřadit. V takové situaci nastává agrese nepřímo zaměřená proti homosexualitě.

d) Šikana podle speciálních vzdělávacích potřeb aktérů

Tento druh šikany zahrnuje šikanu specifických skupin jako je skupina neslyšících, nevidomých, tělesně postižených nebo mentálně postižených žáků. V dnešní době, kdy je ve školství uplatňován princip inkuze, je tento druh šikany velmi rozšířený.

3.3 Fáze šikany

Podle Vágnerové (2009) dělíme šikanu do pěti fází. Určit správnou fázi je důležité pro vyšetřování a následné určení kázeňských trestů. Určité fáze je škola schopna vyřešit sama, ale v horších případech už musí být k vyšetřování přizváni odborníci a v krajních případech i Policie ČR.

1) První stádium - ostrakismus

Během tohoto stádia se začínají objevovat lehké formy psychického násilí. Začíná pomalu agrese zaměřená na žáka nějakým způsobem odlišného, který je například nějak postižený, jiné rasové etniky, důvodů se může vyskytnout spousta. Žák se začíná ocitát na okraji skupiny. Ostatními žáky je přehlížen, nebaví se s ním, je terčem posměchu. Může se jednat o posměšky a drobné psychické útoky. Tuto situaci lze považovat za začínající šikanu, která se může i nadále rozvíjet a může vést až k plně dokonalé šikaně.

2) Druhé stádium - počátky fyzické agrese

Psychické násilí, které se objevilo v první fázi, začíná přerůstat do mírné fyzické agrese. Agresoři si na oběti vybíjejí svou zlost. Silnějším jedinci jde o to, aby slabšího jedince vyřadili ze skupiny. Oběť se stává ventilem při zátěžových situacích. Jeden vymýšlí naschvály zaměřené na oběť, druhý je realizuje a zbytek se tomu směje. Bohužel však zatím netuší oč jde. V této fázi se ukáže, jak je kdo odolný vůči negativním vlivům skupiny či jednotlivce.

3) Třetí stádium - vytvoření jádra

Během tohoto stádia se vytváří skupina šikanujících žáků. Oběťmi jsou žáci, které si vybrali agresoři v prvních stádiích. Ostatní spolužáci se však k šikanování nepřidávají, ale také proti šikaně nic nepodnikají. Šikanu v tomto stádiu je lehké v pozici pedagoga zjistit. Pokud však pedagog včas nezasáhne, může se šikana přesunout do dalšího stádia. Může docházet také k napětí ve skupině, dochází k soutěživosti mezi agresory a to má vliv na oběti.

4) Čtvrté stádium - většina přijímá normy agresorů

Většina třídy přijímá normy agresorů. Málodko se jim dokáže postavit. Bohužel se však již i doposud přihlížející připojují k šikanování. Ukáznění a mírní žáci se postupem času aktivně účastní šikany a pocítují přitom uspokojení.

5) Páté stádium - dokonalá šikana

Žáci se rozdělili do dvou skupin. V první skupině “jsou všichni v právu”, v druhé skupině nemají žádná práva. Lze říci, že agresorů se všichni bojí, ba dokonce je i uctívají. Můžeme také skupiny nazvat “otrokáři” a “otroky”. Také můžeme tuto formu nazvat totalitní. Agresor využívá oběti, bere mu peníze, osobní věci, vyžaduje úsluhy. Tuto činnost můžeme nazvat vykořisťováním. Oběti jsou pod obrovským psychickým i fyzickým tlakem. Během této fáze je možné, že oběti, které se včas nesvěří se svým problémem, mají tendenci k sebevraždám.

3.4 Účastníci šikany

Účastníky šikany jsou primárně agresor a oběť, kterých se šikana týká především. Dalšími účastníky jsou lidé z blízkého okolí, kteří šikaně přihlížejí. Jako další účastníky sem můžeme zařadit rodiče, učitele, spolužáky, kamarády, sourozence, atd. V dnešní době, kdy je možné legálně i nelegálně stahovat či sledovat různé agresivní filmy, se takové filmy stávají předlohou pro některé pachatele. Pachatelé se ztotožňují se zobrazovanými agresory. Agresorem se může stát i učitel. Pokud si zasedl na žaka například jiného etnika, může se projevit psychická agrese a později to může vést až k přechodu žaka na jinou školu.

4. Kyberšikana

V následující kapitole se budu zabývat kyberšikanou, její definicí, způsoby kyberšikany, formami kyberšikany, dopady kyberšikany, právními normami týkajícími se kyberšikany a prevencí kyberšikany.

V posledních letech, kdy se začaly rozvíjet informační a komunikační technologie, zejména potom sociální sítě, se začala rozvíjet i šikana na internetu, kterou označujeme kyberšikana. Pro mnoho lidí jsou tyto technologie zdrojem informací, možností pro rychlou komunikaci, atd. V této době je již internet nutnou výbavou každé domácnosti. Kdyby děti tyto technologie nepoužívaly, byly by vyloučeny z kolektivu. Hlavně pro dospívající děti je kontakt pomocí těchto technologií důležitý.

Dle Černé (2013) adolescenti potřebují zkoumat a experimentovat s novými věcmi. Proto je hlavně tato skupina nejvíce ohrožena riziky spojenými s užíváním internetu. Díky internetu máme možnost anonymního experimentování (Macek, 1999). Pojem disinhibice souvisí se změnami identit a rolí. Tento pojem můžeme charakterizovat jako ztrátu zábran a možnost chovat se tak, jak v běžném životě nemůžeme.

Kyberšikana se odehrává ve virtuální realitě. Kyberšikanu lze také definovat jako specifický druh šikany, který využívá komunikační prostředky (e-maily, internet, telefon, atd...) Kolář (2011) uvádí, že kyberšikana je velice často spojena s běžnou šikanou. Je to jedna z forem psychické šikany.

Kyberšikana narozdíl od šikany může probíhat 7 dní v týdnu, 24 hodin denně. Původci šikany využívají anonymitu, kdy je velmi těžké objevit identitu agresora. Samotný útok na oběť lze tedy provést kdykoli. V době výuky, přestávek, oběda, kroužků, pobytu venku, o víkendu, v jakoukoli dobu. Agresor má dostatečné množství času připravit se na útok, ať již upravit hanlivě fotografii, či jen vytvořit písemný agresivní projev, ... Hanlivý obsah se během několika minut zobrazí v kyberprostoru všem uživatelům např. sociální sítí. V běžných případech ostatní uživatelé urážejí a pomlouvají oběti. V mnoha případech se o hanlivém obsahu v oblasti kyberprostoru dozví oběť jako poslední.

Kyberšikana probíhá anonymní formou. Oběť neví, kdo se je agresorem. V častých případech se pachatele nepodaří určit. Za anonymitou internetu se mohou skrývat dospělí, dítě, a nelze říci, že by to byli jedinci nižší inteligence. Pachatelem se může stát právník, lékař, či pedagog. I obětí se může stát kdokoliv.

4.1 Definice kyberšikany

“Kyberšikanu definujeme jako zneužití ICT (informačních komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu k takovým činnostem, které mají někoho záměrně vyvést z rovnováhy.”²

“Kyberšikana je šikanování realizované prostřednictvím textových zpráv, obrázků/fotografií, videozáznamů, mobilních telefonátů, e-mailu, chatu, instant messengerů, webových stránek. Šikanování probíhá, když jsou tyto materiály zasílány oběti, ale také, když jsou zasílány dalším osobám” (P. K. Smith et al., 2008).

4.2 Způsoby kyberšikany

Nancy Willard (2007) vymezila způsoby chování pojmem kyberšikana:

• **Provokování**

- Jedná se o urážlivou hádku mezi dvěma nebo i více uživateli v prostředí internetu. Může k tomu docházet v různých diskuzních fórech, chatovacích místnostech, přes různé hry, apod. Cílem agresora je vyprovokovat konflikt, urazit či zesměšnit oběť. Tato virtuální šikana je častější, než normální šikana.

• **Kyberobtěžování**

- Jedná se o opakované zasílání urážlivých či obtěžujících zpráv oběti. Komunikace většinou probíhá přes e-maily, facebook, twitter, SMS zprávy, veřejná fóra, atd... Od provokování se odlišuje tím, že trvá delší dobu a je zaměřena na určitou oběť.

• **Očerňování**

- Jedná se o urážlivé, hanlivé informace, které jsou o oběti šířeny. Ve většině případů nejsou pravdivé. Do této kategorie můžeme zařadit například upravené fotografie, které mají zraňující či sexuálně explicitní povahu.

• **Napodobování, užívání cizí identity**

- Agresor se představuje jako oběť, většinou zná přístupová hesla k účtům oběti (facebook, ICQ, e-mail, atd.) ostatním uživatelům posílá urážlivé zprávy, nevhodné či klamně informace nebo soubory. V těchto případech agresor mění

² Co je to kyberšikana? *E-bezpečí* [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <https://www.e-bezpecni.cz/index.php/temata/kyberikana/17-cojekyllbersikana>

informace na účtech, přidává/odebírá přátele, přidává nevhodné informace... V případě e-mailů agresor posílá urážlivé, či nevhodné zprávy, které následně smaže.

- **Odhalování tajemství a podvádění**

- Jde o odhalování tajemství, či sdílení osobních informací, které oběť ztrapňují a ponižují. Patří sem materiály, které může oběť sama poskytnout pachateli - jedná se nejčastěji o děti, pachatel je získá pomocí technických prostředků či pomocí jiných uživatelů.

- **Vyloučení z on-line skupiny**

- V normální šikaně je vyloučení ze skupiny pro člověka emočně těžké. Stejně je tomu i v kyberprostoru. Vyloučení ze skupiny má na jedince vážný emoční dopad.

- **Pronásledování na internetu - kyberstalking**

- S kyberstalkingem se velmi často setkáváme v případě partnerských rozchodů. Jedná se o opakované zprávy s agresivním či nevhodným obsahem. Agresor využívá komunikační schopnosti k pronásledování, obtěžování, zastrašování a vyhrožování. Jde tedy o opakované pronásledování oběti.

- **Kybergrooming - manipulace v kyberprostoru**

- Dle Burové(2014) si pachatel vybírá v kyberprostou náhodnou oběť, u které postupem času získá důvěru a pozve ji na osobní schůzku přičemž ji nějakým způsobem využije. Kybergrooming probíhá v několika fázích. V první fázi si podle informací na internetu pachatel najde oběť, předstírá ovšem, že je někdo jiný, upravuje si věk, zájmy, aby byl pro oběť co nejvíce důvěryhodný. (Catfishing?)

- **Happy slapping**

- Dle Černé (2013) termín vznikl v britském metru, kdy oběť byla zfackována náhodným kolemjdoucím a vše bylo natočeno. Následně bylo video zveřejněno na sociálních sítích. Jde tedy o formu fyzického napadení, kdy nahrávka je později zveřejněna na sociálních sítích. Cílem natočení a zveřejnění videa je, aby se publikum při shlédnutí útoku agresora na oběť pobavilo. Během posledních let se stávají čím dál rozšířenější videa, ve kterých je přítomná brutalita.

4.3 Formy kyberšikany

Pro kyberšikanu může být využita celá řada prostředků. Podle Černé (2013) a Šmahaje (2014) může jít o následující prostředky:

- **Sociální sítě**

Sociální síť je služba, která umožňuje vytvářet osobní či veřejný profil uživatelů, kde mohou sdílet videa, fotografie a další informace. Nejznámější sociální sítě jsou facebook, instagram, twitter, TikTok. Právě díky těmto sociálním sítím, jsou data velice často zneužívána. Kyberšikana se tu projevuje handlivými komentáři, upravováním či zveřejňováním urážlivých fotografií, videí, nebo nepravdivých informací o jiných uživateliích.

- **Online interaktivní hry**

Typickým příkladem jsou X-box, Playstation, kdy uživatelé v těchto hrách komunikují prostřednictvím chatu či web kamery. Dochází tu k napadání a urážkám. Může také docházet k odcizení účtů a jejich následnému zneužívání. Časté je posílání zpráv pomocí těchto her. Také může dojít k finančním ztrátám, když si hráč přes tyto hry platí různé výhody a vylepšení. Pachatel může nakoupit drahé vylepšení do hry a tím způsobí finanční škodu oběti. *“Termín griefer označuje hráče, kteří záměrně útočí na ostatní spoluhráče a v rámci útoku používají nástroje virtuální agrese – urážejí, nadávají, zasílají ostatním výhružné zprávy plné vulgarit, vydírají, vyhrožují.”*³

- **Textové zprávy pomocí mobilních telefonů**

Zasílání SMS a MMS zpráv je v dnešní době velice rozšířeno. Agresor tak může zasílat 24 hodin denně výhružné zprávy. Oběť může pro svoji obranu změnit telefonní číslo. V mnoha případech je toto opatření zbytečné, protože agresor si může získat telefonní číslo znovu a obtěžování pokračuje.

- **Internetové stránky, blogy**

Založit a spravovat webové stránky je pro mnoho uživatelů v dnešní době jednoduché. Agresoři tak často vytvářejí webové stránky a blogy určené pro falešné či upravené informace nebo fotografie oběti kyberšikany. Jsou vytvářeny různé hlasovací

³ Specifické formy kyberšikany spojené s hraním online her - E-Bezpečí. Projekt E-bezpečí - E-Bezpečí [online]. [cit.2020-01-03]Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/1258-kybersikana-online-hry>

ankety, které mají za úkol ublížit oběti. Příklad je třeba blog.cz. Na stránce YouTube pak uživatelé vytvářejí lživá videa a ostatní uživatelé je mohou přímo pod videem komentovat.

• **Chatovací místnosti**

Komunikační prostředí, kam uživatelé chodí s konkrétním záměrem. Spojují je především společná témata. Osoby většinou zvolí uživatelské přezdívky, které používají ke komunikaci s ostatními uživateli. Toto komunikační prostředky bývá většinou zneužito pro kybergrooming. To znamená, že si agresori vyhlédnou oběť a seznámí se s ní. Poté může následovat i osobní schůzka, nejvíce rozšířené a take nejnebezpečnější je to u dětí. V některých případech může dojít ke zneužití pedofily a sextingu. Cílem agresora je:

- a) poškodit reputaci oběti
- b) docílit vyloučení člena

• **E-mailové zprávy**

Agresor si může vytvořit několik adres a z nich rozesílat i větší počet e-mailů denně, protože je to běžně dostupná služba. Jedná se o jednu z nejčastějších forem kyberšikany. Agresor oběti zasílá urážlivé či nevhodné e-maily. Nepravdivé informace může zasílat svým známým a ti je mohou zase přeposílat dál.

4.4 Dopady kyberšikany na zdraví

Dle Šmahaje (2014) je kyberšikana dost psychicky a emocionálně vyčerpávající, přestože nezahrnuje osobní kontakt. Když kyberšikana trvá déle, stoupá riziko, že se u oběti začnou objevovat myšlenky na sebevraždu. Až 8 % obětí uvedlo, že měli sebevražedné sklony, že byli častěji nemocní a pociťovali nechuť jít do školy či zaměstnání.

Dopady kyberšikany měly za následek poruchy spánku, dopady na sebevědomí, přátelské vztahy, prospěch ve škole, aj.

- Poruchy spánku
- Výskyt depresivních neurotických obtíží
- Tenze, strach, stres
- Bolesti žaludku
- Snížení frustrační tolerance

- Ztráta životní pohody

4.5 Následky kyberšikany

Kyberšikana či klasická šikana, zanechává u oběti následky. Závažnost těchto následků záleží také na citlivosti oběti. Více citlivé jedince to může poznamenat tím způsobem, že nedokáží důvěřovat lidem, bojí se gest jako je zvednutí ruky, atd...Jde opravdu o individuální reakci. Značná část obětí také skončí v rukou psychologických odborníků.

Za určitých okolností přechází kyberšikana do trestné činnosti. V závažných případech, kdy šikana vede až k sebevraždě oběti se jedná o organizovaný zločin a vraždu. Také může nastat zlom, kdy si pachatel uvědomí, čeho se dopustil a sám je postižen psychickou újmou, či dokonce uvažuje o sebevraždě.

Největšími problémy ale trpí oběť. Trpí poruchami spánku a dalšími psychickými potíži, psychosomatickými příznaky, jako jsou bolesti žaludku, depresi. Také je dost pravděpodobné, že oběť ztratí smysl života. Uzavírá se do sebe, nikoho si k sobě nepřipustí, atd. Následků kyberšikany a šikany je celá řada, vždy jsou ale negativní pro organismus.

4.6 Kyberšikana jako společenskovední problém

Kyberšikanu lze definovat jako společenskovední problém z těchto důvodů:

Ohrožuje děti, studenty, rodiče, dospělé, pedagogy, nejrůznější profese a také náhodné oběti. Tento problém vyžaduje aktivní přístup škol, školského systému, nejrůznějších institucí a odborníků. Dotýká se také legislativy a práva, vyžaduje mezinárodní spolupráci a výzkum.

Dle (Šmahaj, 2014) je důkazem toho, že kyberšikana je přehlíženým společenským problémem i samotný fakt, že existuje skutečně málo materiálů, webových stránek, či projektů, které by věnovaly pozornost tomuto tématu. V dnešní době jde o problém natolik vážný, že vznikla první podpůrná nadnárodní síť výzkumníků "COST Action ISO801", která zahrnuje 28 evropských zemí a Austrálii.

V ČR za poslední roky dochází k nárůstu hlášených případů kyberšikany. Nebezpečím je i to, že oběťmi již nejsou pouze žáci, ale například také učitelé. V USA se tímto problémem zabývají již od roku 2003. Šikana tam postupně získává podobu, která může v kyberprostoru, který užívá každý, zasáhnout kohokoliv, tedy děti, dospělé, rodiče, pedagogy, lékaře, úředníky, aj. Kyberšikana a on-line obtěžování mají psychický a emocionální dopad na oběť. Bohužel ve spoustě případů končí smrtí.

4.7 Kyberšikana zaměřená na učitele

V neposlední řadě se věnuji kyberšikaně zaměřené na učitele, protože jako budoucího učitele se mě tato problematika dotýká. V empirické části se pak věnuji otázkám jak vnímají kyberšikanu učitelé a jestli se s ní setkali.

Učitelé se během posledních let stávají oběťmi kyberšikany stále častěji. Nejsou to již útoky jednorázové povahy, ale jde často o dlouhodobější problém. Také se již nestávají obětí kyberšikany ze strany svých žáků, ale i ze strany rodičů či dokonce kolegů. Učitelé neupozorňují na agresi, které jsou vystavováni. Považují to často bohužel za svoje osobní i profesní selhání.⁴

Ignorování či přehlížení je běžnou reakcí na tento problém. Spousta učitelů si také myslí, že problém zmizí sám. Situace se ale začne ještě zhoršovat, když pachatelé vidí, že tento problém je přehlížen a oběť se s šikanou smířila. Mezi další důvody patří také negativní přístup ostatních pedagogů. Podle výzkumu, který provedl Kopecký (2016), častokrát vedení školy šikanované učitele nepodpořilo a postavilo se na stranu agresorů. Učitelé také nechtějí upoutat zbytečnou pozornost. Problém kyberšikany se snaží utajit i vedení škol, aby se předcházelo poklesu počtů přihlášených žáků.

⁴ Úvod do problematiky kyberšikany páchané na učitelích - E-Bezpečí. *Projekt E-bezpečí - E-Bezpečí* [online]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/1120-kybersikana-ucitelu-vyzkum>

4.8 Rozdíl mezi šikanou a kyberšikanou

Obě formy šikany jsou pro psychiku oběti škodlivé. Obě formy mají za cíl ublížit oběti a rovněž následky jsou pro oběť podobné. Rozdíly jsou ovšem patrné, protože šikana probíhá mimo domov a při osobním kontaktu. Kyberšikana naopak probíhá bez osobní přítomnosti a probíhá kdykoliv a kdekoliv, když se oběť přihlásí na internet. Nejčastěji se kyberšikana odehrává v prostředí domova a oběť tedy ztrácí pocit bezpečí a jistoty. Kyberšikana probíhá narozdíl od šikany 24 hodin denně. Kyberšikana využívá prostředků, které jsou v dnešní době všem snadno dostupné a lze je snadno zneužít. Například vyvěšení hanlivých obrázků, nepravdivých informací, aj. Vágnerová (2009) uvádí, že značná část obětí se nikdy nedozví, kdo byl agresorem. Dalším rozdílem je to, že když už ustaly přímé útoky na oběť, stále se mohou objevit nepravdivé informace či hanlivé obrázky oběti. To znamená, že časem by mohla kyberšikana propuknout znova.

4.9 Právní normy týkající se kyberšikany

§ 345 Křivé obvinění

Dle § 345 Trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., kdo podá lživé či nepravdivé informace či obvinění z trestního činu, může být potrestán odnětím svobody až na dva roky. Kdo by chtěl, aby byl kvůli nepravdivé informaci dotyčný trestně stíhán, může být odsouzen až na tři roky k odnětí svobody.

Pachatel může být potrestán odnětím svobody na dva až 8 let pokud by způsobil svým činem újmu. Tento čin může být spáchán tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, přes počítačovou síť, či jakýmkoli jiným způsobem, v úmyslu poškodit oběť v zaměstnání, či narušit rodinné vztahy

Pokud by ale pachatel způsobil škody ve velkém rozsahu, může být potrestán odnětím svobody na tři až deset let.

§ 353 Nebezpečné vyhrožování

Dle § 353 Trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., se skutku dopustí ten, kdo by vyhrožoval smrtí, či újmou na zdraví, čímž by u oběti vyvolal obavy o zdraví. Pachatel může být potrestán odnětím svobody až na jeden rok.

Jedná se o přestupek. Až na tři roky odnětí svobody může být pachatel odsouzen, pokud je členem organizované skupiny, vyhrožoval těhotné ženě nebo dítěti, vyhrožoval se zbraní, vyhrožoval osobě vykonávající zdravotnické povolání nebo vyhrožoval někomu, kdo zachraňuje či ochraňuje zdraví ve funkci určené státem.

§ 354 Nebezpečné pronásledování

Dle § 353 Trestního zákoník č. 40/2009 Sb. (Dále jen "TZ"), ten kdo dlouhodobě pronásleduje oběť, vyhrožuje ublížením na zdraví či jinou újmou jí nebo jejím blízkým osobám, kdo oběť pronásleduje, kdo ji neustále kontaktuje písemně či elektronicky, omezuje ji, kdo zneužil osobních údajů nebo způsobil obavy, které později způsobily strach o život nebo o zdraví či život svých blízkých, může být odsouzen k odnětí svobody až na jeden rok. Pokud pachatel spáchá zločin na těhotné či dítěti, se zbraní nebo s dalšími osobami může být potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři roky.⁵

⁵Zákon, č. 40/2009Sb., trestní zákoník, ze dne 8.ledna 2009

4.10 Prevence kyberšikany v České republice

Prevenci kyberšikany můžeme rozdělit na specifickou a nespecifickou. Specifickou dělíme primárně do 3 částí:

1. Všeobecná primární prevence

- Zaměřena na běžnou populaci dětí a mládeže. Jsou zohledněna pouze věková kritéria, případně jiná specifika např. sociální.

2. Selektivní primární prevence

- Zaměřena na skupiny osob, u kterých jsou zvýšené rizikové faktory. Rizikové skupiny lze identifikovat na základě biologických, psychologických, sociálních nebo environmentálních rizikových faktorů.

3. Indikovaná primární prevence

- Je zaměřena na jedince, u kterých se již projevilo rizikového chování. Hlavní snahou je zachytit problém co nejdříve a začít s ním pracovat. Může se jednat o práci individuální, ale i skupinovou.⁶

Prevenčí kyberšikany a rizikového chování na internetu by se měla zabývat škola, učitelé, rodiče a jiní, kteří mohou tento problem pozitivně ovlivnit. Setkáváme se spíše s obecnými radami, protože kyberšikana je novější problém. Problematikou by se mělo zabývat i Ministerstvo školství. (Kopecký a kol., 2012). Na řadě škol je již problematika kyberšikany zařazena do školního řádu. Byla publikována take metodika, jak by se mělo postupovat, pokud se takový problem objeví.

⁶ Všeobecná x selektivní x indikovaná školská primární prevence, Národní ústav pro vzdělávání. Národní ústav pro vzdělávání [online]. Copyright © [cit. 03.01.2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/co-je-skolska-primarni-prevence-rizikoveho-chovani/vseobecna-x-selektivni-x-indikovana-skolska-primarni-1>

Na úrovni státu se prevence kyberšikany řeší v těchto dokumentech a zákonech

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č.j.: 21291/2010-28,
- Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č.j. MSMT- 22294/2013-1,
- Strategie prevence kriminality 2016–2020 (definovaná ve víceletých cyklech usnesením vlády ČR),
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže pro období 2013–2018 (Ministerstvo školství ČR, 2013), 31 Autor habilitační práce úspěšně absolvoval se svým programem primární prevence E-Bezpečí proces certifikace v roce 2014 a jeho program a pracoviště získalo certifikaci platnou do roku 2020.
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany na školách – pracovní verze k připomínkování (Ministerstvo školství, 2016a).

4.10.1 Prevence na úrovni školy

Problém kyberšikany by měl být zařazen do vzdělávacího programu školy, aby se o ní žáci dozvěděli co nejvíce. Nepovede to k zamezení kyberšikaně, ale spíše k tomu, aby žáci věděli, jak se zachovat, když se z nich stanou oběti. Dále je také třeba učit děti, aby nesdíleli citlivé či intimní informace, apod. Informovat o tom, jaké formy může kyberšikana mít, i jaké jsou důsledky. (Blatková 2011) Do programu by měly být zavedeny preventivní program, jako jsou besedy s policií, preventisty a psychology.

4.10.2 Řešení kyberšikany ve školách

Podle Koláře (2011) lze šikanu řešit ve dvou fázích. Během první fáze, kdy kyberšikana probíhá v době výuky či školních akcí, škola řeší tuto situaci sama. Ovšem pokud kyberšikana neprobíhá během vyučování škola ji řešit nemůže. Důvodem může být to, že agresora nelze identifikovat a potrestat. Škola v tomto případě odkazuje na

pedagogickopsychologickou poradnu, polici a jiné orgány. V žádném případě by se tento problém neměl podceňovat. Z menšího problému se může stát větší a v některých případech vyvrcholit smrtí zúčastněných. Učitel by se měl ve svém zájmu snažit identifikovat agresora, navázat spojení a spolupráci s pracovníky sociálních, atd. Tito pracovníci mohou odstranit hanlivý obsah, či identifikovat agresora. Spojit se může také s školním psychologem nebo externistou, aby se zmírnily následky kyberšikany. Ovšem je nutné stejnou péči nabídnout i agresorovi. Učitelé by měli vést diskuzi s žáky o šikaně a kyberšikaně, aby se žákům dostalo veškerých informací týkajících se této problematiky.

Důležité je mít vypracované preventivní programy, v nichž bude obsaženo, jak postupovat a jak se zachovat... Preventivní programy na školách obsahují např. pravidelné diskuze o šikaně a nastavená pravidla, jak v případě šikany postupovat, Nejdůležitější je to, aby byli s preventivním programem seznámeni všichni pedagogičtí pracovníci. Každý pedagog by se měl do tohoto projektu zapojit. Dle Kyriacou (2013) by měli být zapojeni jak žáci, tak i rodiče. Důležité je, aby se šikana včas odhalila a aby pedagogičtí pracovníci věděli, jak mají postupovat. Pokud ovšem pedagogové nemají znalosti v prevenci či postupech při odhalení šikany, je třeba, aby byli ochotni se v této problematice do vzdělávat.

4.10.3 Prevence v rodinách

Rodiče by se neměli tématu kyberšikany vyhýbat. Také by měli s dětmi mluvit o tom, co na sociálních sítích dělají, jak zde tráví čas apod., což by v budoucnu mohlo pomoci v tom, že se dítě se svými rodiči o problémech v kyberprostoru podělí. V dnešní době je ovšem běžné, že rodiče nevědí, co děti dělají na internetu. Rodiče by se také měli svým dětem více věnovat, aby nedocházelo k tomu, že děti hledají pozornost a něčí zájem na internetu a později se zde setkají s kyberšikanou. V žádném případě by se ale dětem nemělo zakazovat trávit čas na internetu. Mohlo by to mít další dopady na psychický vývoj. Později by se pak mohla objevit klasická šikana, kdy je dítě vyloučeno ze skupiny, protože neví, jak se používá internet.

4.11 Technické řešení šikany

Dle Černé (2013) ovládá velká část žáků již na základních školách internet dobře, ovšem nemají již takový přehled o bezpečnostních opatřeních. Správné využití technických opatření může v některých případech kyberšikanu buď zastavit nebo omezit. Spousta dětí neví, jak s těmito bezpečnostními opatřeními pracovat, protože jim to nebylo od rodičů či učitelů vysvětleno. Bezpečnostními opatřeními se rozumí:

- Zablokování e-mailové adresy.
- Zablokování uživatele.
- Smazáním hanlivého obsahu
- Nahlášení nevhodného obsahu.
- Zablokování telefonního čísla.

5. Shrnutí teoretické části

Téma kyberšikana je v dnešní době velice populární. Znamená to tedy, že tato problematika se začíná řešit a začíná se s ní i bojovat. Mnoho lidí neví, jak se zachovat, když nastane tento problém. Nejdůležitější částí by měla být prevence šikany, jak s ní bojovat, jak se zachovat, když k ní dojde, jak omezit či minimalizovat výskyt. Rozpoznat šikanu je velice obtížný a dlouhodobý proces. Důsledky šikany jsou vždy špatné a v některých případech končí smrtí. Dítě mohou poškodit psychicky na celý život. V dnešní době je již jedno, zda je to muž, žena, pedagog, lékař, právník, Ať se jedná o napadání na základě domělé rasy, nebo napadání tělesných partií. Všichni se mohou stát snadno obětí kyberšikany,

Šikana je patologický jev. Odsouzeníhodné je i to, že ostatní přihlížejí a ví o šikaně, ale nepodniknou žádné kroky k tomu, aby byl pachatel dopaden a potrestán. Zvolení adekvátního trestu pro agresora i přihlížející je velmi obtížné. Jde totiž o to, jak dlouho šikana probíhala, jak intenzivní byla, kolik pachatelů se na ní podílelo, o jakou šikanu šlo. U mnoha případů to končí vyloučením ze školy, oznámením na policii a potrestáním pachatele dle příslušných zákonů. V dnešní době se objevují i tací učitelé, kteří šikanu odhalí, ale protože neví, jak ji řešit, raději vše zametou pod koberec. Mnoho pedagogů také čeká, že se problém vyřeší samo, a proto nic nepodniknou.

Praktická část

V následující kapitole se věnuji souhrnu všech poznatků zjištěných během výzkumného šetření s učiteli středních škol na blanenském okrese. V následujících kapitolách se věnuji souhrnu všech získaných poznatků a použitých metod. Také je popsán blanenský okres ve kterém se sběr dat odehrával.

6. Metodologie výzkumného šetření

Sběr dat proběhl na středních školách pomocí dotazníkového šetření zaměřeného na učitele. Dotazníková metoda patří do kvantitativního výzkumu. Výhoda této metody je velké množství dat, přičemž může využívat otevřené i uzavřené otázky. Jedná se o anonymní dotazy, kdy respondent není znám. Tato metoda není finančně ani časově příliš náročná. Nevýhodou ovšem je možnost zkreslených či nepravdivých informací. V této bakalářské práci bylo využito 20 otázek v jednom dotazníku. Jsou zvolené otevřené i uzavřené otázky. U některých byla využita forma otevřených podotázek, aby respondent mohl vysvětlit, proč zvolil tuto variantu.

Dotazník byl směřován na učitele středních škol. Cílem dotazníku bylo získat odpovědi na to, jak je prevence kyberšikan zahrnuta do školního řádu, jaké preventivní programy jsou využívány, zda se již někdo setkal s útokem na svou osobu, pokud ano, jak byla řešena vzniklá situace a jaké byly následky na zdraví oběti. Dotazník byl zpracován pomocí internetové stránky Survio, kde se vytvoří dotazník a anonymně oslovení respondenti odpoví na otázky.

Dotazník byl poslán z e-mailové adresy na poštovní adresy pedagogů středních škol v okrese Blansko. První otázka zněla, zda se jedná o muže či ženu. Poté se celý dotazník zabýval kyberšikanou. Tím, jak ji vnímají respondenti, zda si správně vykládají termín kyberšikany, u jedné otázky byli zařazeny i špatné odpovědi. Spousta respondentů si nebyla jista a není schopna správně zařadit termín kyberšikana. Otázky se zaměřují i na to, jaké měli respondenti zdravotní problémy nebo i na to, jak dlouho obtěžování agresory trvalo. Při tvorbě dotazníku jsem se zamýšlela nad tím, jak formulovat otázky, aby se zjistily potřebné informace.

6.1 Charakteristika oblasti

V této kapitole je popsán okres Blansko, ve kterém se odehrává výzkumné šetření.

Okres Blansko se nachází v severní části Jihomoravského kraje. Tato oblast je charakterizována především vrchovinami. Zasahuje tu Hornosvratecká vrchovina, Boskovická brázda a část Dražanské vrchoviny. Od okolí Brna do okolí Sloupu v Moravském krasu a Holštejna se táhne pruh silně zvrásněných devonských vápenců známý jako Moravský kras. Tato oblast patří do chráněné krajinné oblasti a patří mezi nejvýznamnější památky střední Evropy. S rozlohou 863 km² se okres Blansko řadí k nejmenším okresům Jihomoravského kraje, menší je jen okres Brno-město s 230 km². V okrese Blansko se nachází zajímavá místa např. Železářská huť v Josefovském údolí u Adamova, která byla založena Lichenštejny, Umělé pískovcové jeskyně s vysekanými sochami Blanických rytířů a postav české historie, propast Macocha, Býčí skála, Punkevní jeskyně, Kateřinská jeskyně, jeskyně Balcarka, Sloupsko-Šošůvské jeskyně, jeskyně Výpustek, propadávání potoka v Planivách, atd...

Počet obyvatel v okrese Blansko je druhý nejnižší po okrese Vyškov ve srovnání s ostatními okresy v Jihomoravském kraji. K 31.12.2019 bylo v okrese Blansko 109 136 obyvatel. Nachází se zde potom 106 obcí.⁷ V Blanenském okrese se také nachází 12 středních škol, jsou tu 3 gymnázia a zbytek střední školy a odborné střední školy a to jak soukromé tak i státní.

⁷ Charakteristika okresu Blansko | ČSÚ v Brně. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xb/charakteristika_okresu_blansko

7. Výsledky výzkumného šetření

Otázka č. 1

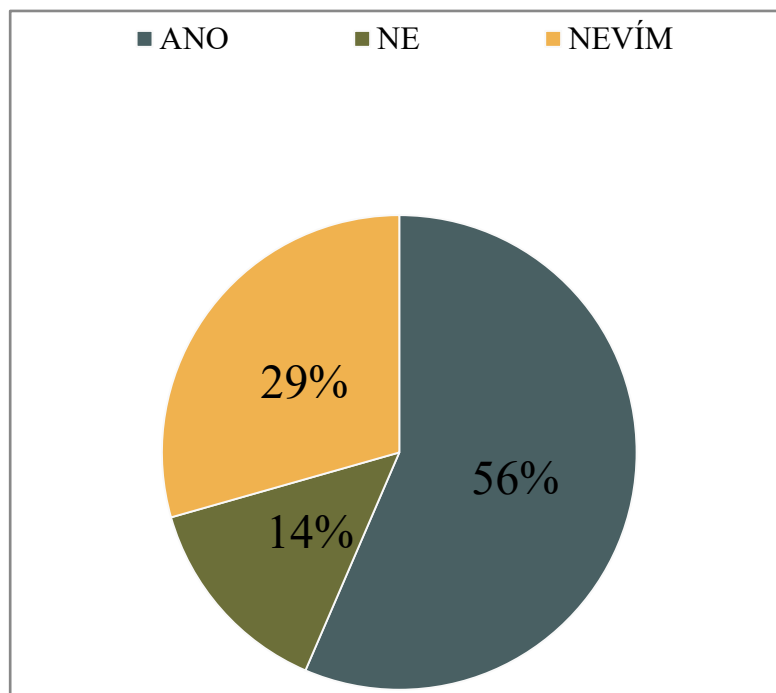
Vyplňte prosím pohlaví

Z 85 vyplněných dotazníků odpovědělo 36% mužů a 64% žen.

Otázka č. 2

Objevila se na Vaší škole šikana?

Na otázku zda-li se na jejich škole objevila šikana odpovědělo 56% ano, že se na jejich škole šikana objevila. Nevím odpovědělo 29%, že neví, zda-li se objevila šikana na jejich škole . 14% respondentů uvedlo, že na jejich škole se šikana neobjevila.

Graf č. 1 – Objevila se na Vaší škole šikana?

Otázka č. 3

Znáte pojem kyberšikana?

Na otázku zda znají pojem kyberšikana odpovědělo všech 85 respondentů ano.

Otázka č. 4

Co si pod pojmem kyberšikana představujete? U této otázky může být více odpovědí. U této otázky bylo zvoleno, že respondent může uvést více odpovědí. Jsou tu také uvedeny špatné odpovědi, protože mnoho lidí stále v dnešní době neví, jak přesně definovat problematiku kyberšikany.

91% respondentů uvedlo, že kyberšikana je šikana v kyberprostoru, 72% respondentů uvedlo, že je to forma šikany. 58% uvedlo, že se jedná o odhalování cizích tajemství. 60% uvedlo, že se jedná o zneužívání osob. 73% uvedlo, že se jedná o vydírání, obtěžování osob. 5% osob uvedlo, že kyberšikana je slovní šikana mezi čtyřma očima, tato otázka byla zavádějící a bylo to nepravdivé tvrzení. Podle výzkumu jde vidět, že opravdu jsou stále jedinci, kteří neví, jak tento problém správně definovat. 78% respondentů uvedlo, že kyberšikana je novodobá forma šikany. 1% respondentů uvedlo, že kyberšikana je fyzická forma šikany. I tato otázka byla zavádějící, aby se ukázalo jak lidé chápou termín kyberšikana. 5% respondentů uvedlo jinou odpověď, kde uvedli, jak ji vnímají podle svých slov.

“Šikana na internetu”

“Šikana pomocí techniky - internet, mobily”

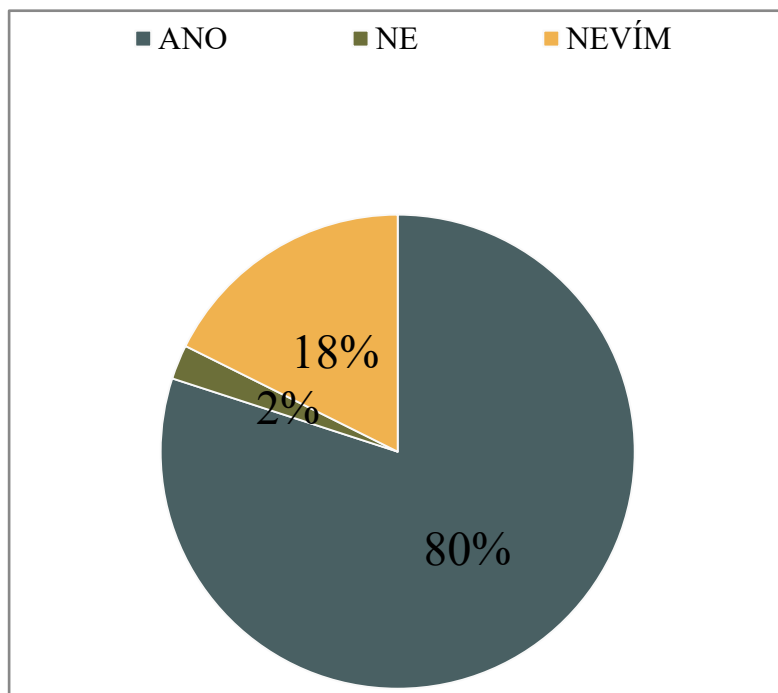
“Obtěžování pomocí digitální technologie - mobil, PC, sociální sítě.”

“Slouží k agresivnímu a záměrnému poškození uživatele elektronických médií”.

Otázka č. 5

Máte ve škole preventivní programy proti šikaně nebo kyberšikaně?

U této otázky převažuje větší část odpovědí, podle kterých na své škole mají preventivní program, konkrétně odpovědělo kladně 80% dotazovaných. U 18% byla odpověď, že preventivní program proti šikaně nebo kyberšikaně možná mají. Pouze 2% odpověděla, že nemají preventivní programy proti šikaně nebo kyberšikaně.

Graf č. 2 – Máte ve škole preventivní program proti šikaně nebo kyberšikaně?

Otázka č. 6

Jak informujete žáky o problematice kyberšikany?

U této otázky byli zvoleny otevřené odpovědi, aby učitelé popsali jaké mají preventivní programy, jak informují žáky o kyberšikaně. Odpovědi jsou zařazeny do kategorií. Kategorie jsou zvoleny dle odpovědí. Viz tabulka níže. Pod tabulkou jsou uvedeny nejzajímavější odpovědi. Bohužel nu této otázky jsem se setkala s neochotou odpovídat a místo smysluplné odpovědi se mi dostalo odpovědi aaa, atd...

Odpovědi	%
Neinformují své žáky o problematice kyberšikany	7 %
Besedy v hodinách ON, ZSV	16 %
Pomocí přednášek	18 %
Preventivní programy	28 %
Ústně informují žáky	7 %
Třídnické hodiny	18 %
Pohovory se školním psychologem	12 %
Letáky na nástěnce	4 %
Pomocí projektů	6 %
Neochota odpovídat	2 %

Tabulka č. 1 - Jak informujete žáky o problematice kyberšikany?

“Preventivní program - přednášky, výuka ON, výstupy PČR, seznámení se se školním řádem”

“Studenti jsou o této problematice informováni z více kanálů - každoroční školení, v rámci výuky bezpečnosti ICT, ve výuce např. občanské nauky, kyberšikanu řeší také školní řád, atd.”

“K informování používám veškeré dostupné prostředky, projekty Bezpečně v kyberprostoru, Kraje pro bezpečný internet, E-bezpečí a další.”

“Na třídních schůzkách, třídních hodinách, běžné komunikaci mezi žáky, pokud je příležitost v hodině”

Otázka č. 7

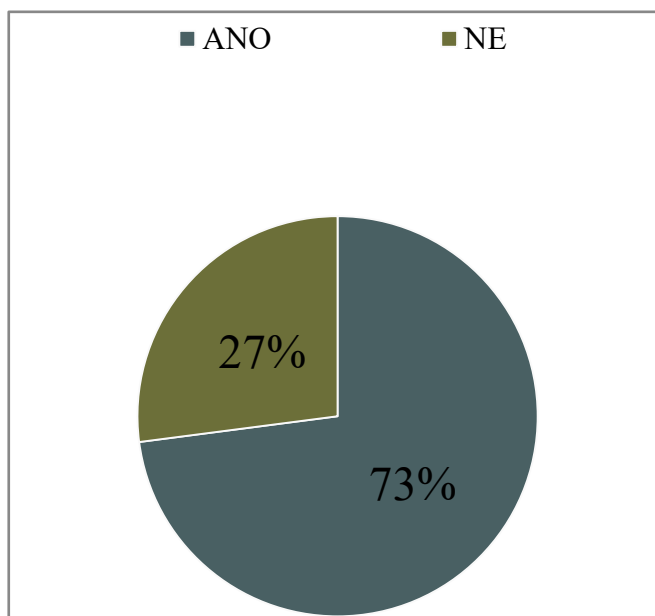
Máte účet na sociálních sítích?

Na otázku, zda učitelé mají účet na sociálních sítích, odpovědělo 73% respondentů, že ano a 27% odpovědělo, že ne.

Otázka č. 8

Pokud máte účet na sociálních sítích, na jakých?

V této otázce bylo zodpovězeno, že 68% respondentů z řad žáků má účet na Facebooku, 21% má účet na Instagramu, dalších 20% má účet na Google+, 25% nemá účet na sociálních sítích.

Graf č. 3 – Máte účet na sociálních sítích?

Otázka č. 9

Přidáváte si své žáky do přátel na sociálních sítích?

U této otázky odpovědělo 32% respondentů ano, že si své žáky přidávají. 68% potom odpovědělo, že si své žáky nepřidávají.

Otázka č. 10

Setkal/a jste se někdy s kyberšikanou zaměřenou na svou osobu?

U této otázky byly zvoleny uzavřené, ale i otevřené odpovědi. Když se učitelé stali obětí kyberšikany, uváděli, jakým způsobem k tomu došlo.

6% respondentů uvedlo, že se stali obětí kyberšikany, 84% respondentů odpovědělo, že se nestali obětí kyberšikany, 6% uvedli, že se možná stali obětí kyberšikany, a 8% popsalo, jakým způsobem byli šikanováni pomocí kyberšikany. Odpovědi jsou uvedené níže. Spousta lidí se bojí přiznat svému okolí, že se stalo obětí šikany či kyberšikany, jsou zahanbeni. U těchto odpovědí jde vidět, že těch 6% se obávalo přiznat pravdu a raději zvolili možnost "možná". U této otázky jsem uvedla všechny odpovědi, které respondenti uvedli, když se stali oběťmi kyberšikany. Musím se přiznat, že jsem byla překvapena odpovědí, podle které jeden respondent považuje kyberšikanu za "blbost".

"Sprosté urážky studentů na moji osobu na některých serverech k tomu určených. To bylo ale na soukromé škole."

"Nevím, od žáků jsem se dozvěděla, že mám někde fanclub i antifanclub. Nevím, co se tam dělo."

"Vím z doslechu, že mě někdo vyfotil tzv. nevhodně a někde to uveřejnil, ještě před GDPR"

"Nevím o tom a nezajímá mě to, mám jiné starosti a kyberšikanu považuji za blbost"

"Žákyně objednala na mé jméno dva drahé telefony"

"Zprávy z falešných profilů mně i mé rodině"

"Žáci si zřídili falešný účet na moje jméno a kontaktovali mým jménem kolegyni."

Otázka č. 11

Pokud jste se stal/a obětí kyberšikany, přes jakou to bylo sociální síť, mobilní operátory, ...?

Z odpovědí na tuto otázku vyplývá, že na Facebooku se stalo obětí kyberšikany 5%, 8% respondentů se stalo obětí prostřednictvím e-mailu, 2% se stala obětí skrze SMS, 86% respondentů se nestalo obětí kyberšikany. Níže je uveden příklad, když respondent odpověděl, na jaké platformě došlo ke kyberšikaně jeho osoby.

"Server "Ohodnot' svého učitele""

Otázka č. 12

Pokud jste se stal/a obětí kyberšikany, jakým způsobem proběhla?

V této otázce respondenti popisovali, jakým způsobem se stali obětí kyberšikany. Jsou tu zvoleny jak uzavřené, tak i otevřená odpověď.

4% respondentů odpověděla, že byli napadeni šířením zesměšňující, ztrapňující nahrávky, 4% byla vydírána, 6% bylo napadeno pomocí nepravdivých informací, 2% byla napadena pomocí vytvoření falešného profilu, 2% prožila vyhrožování, 86% se nestalo obětí kyberšikany, 2% uvedl jiné příklady. Uvádím příklady, kde mě zaujaly odpovědi respondentů.

“Šířením ztrapňujícího textu”

“Vulgární urážky”

Otázka č. 13

Pokud jste se stal/a obětí kyberšikany, jak dlouho trvala?

Z obětí kyberšikany odpovědělo 8%, že kyberšikana trvala 1-2 dny. 2% odpověděla, že trvání bylo v rozmezí 1-2 týdny. 1% odpovědělo, že kyberšikana trvala v rozmezí 3-5 týdnů. 1% uvedlo, že trvání bylo delší než jeden rok, 86% uvedlo, že se nestalo obětí kyberšikany. Také 1% uvedlo delší trvání viz odpověď níže. U této odpovědi mě zaujalo, že jeden respondent uvedl, že urážky stále nikdo nesmazal a jsou stále viditelné

“Urážky tam visí do teď.”

Otázka č. 14

Pokud jste se stal/a obětí kyberšikany, jaký dopad to mělo na vaše zdraví?

U této otázky respondenti odpovídali, jaké zdravotní problem jim způsobila kyberšikana.

1% odpovědělo, že trpělo úzkostí, 4% mělo nechuť jít do práce, 4% pociťovala vztek na pachatele, 2% pociťovala v souvislosti s danou situací smutek, 7% nemělo žádné zdravotní problémy.

Otázka č. 15

Pokud jste se stal/a obětí kyberšikany, kdo byl pachatelem?

Z odpovědí na tuto otázku vyplývá, že pachatelem se stával hlavně žák a to u 6% respondentů, u 1% se stal pachatelem rodič žáka, kolega se stal pachatelem u 1% respondentů, 1% byl pachatelem někdo z blízkého okolí, u 1% byl pachatelem někdo, koho se nepodařilo určit.

Otázka č. 16

Jak byla situace s kyberšikanou řešena?

V této otázce odpovídali respondenti, jak byla situace řešena. 1% uvedlo, že situace byla řešena pomocí výslechu, 4% uvedla, že se situace řešila rozhovorem s rodiči. 4% oznámila situaci?. 1% vyřešilo situaci, zablokováním profilu pachatele. 5% řešilo situaci vymazáním záznamu. 7% se snažilo situaci ignorovat, 1% zjistilo identitu pachatele. 2% uvedla, jak celou situaci řešili, viz odpovědi níže. Příklady jsem uvedla jako zajímavou možnost řešení případu kyberšikany.

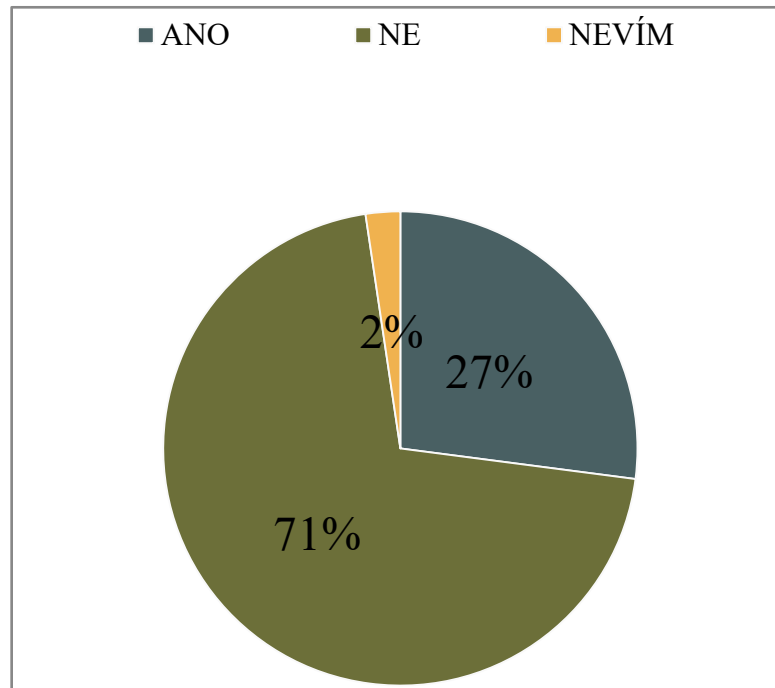
“Informoval jsem rodiče, bohužel odezva podporovala postup žáků, rodiče je obhajovali. Vedení školy to nezajímalo.”

“Přes Policii ČR”

Otázka č. 17

Řešil/a jste někdy kybernetický útok na studenta?

U této otázky 27% respondentů odpovědělo, že řešilo kybernetický útok na studenta, 71% odpovědělo, že neřešilo kybernetický útok na studenta, 2% odpovědělo, že možná řešili tento problém.

Graf č. 4 – Řešil/a jste někdy kybernetický útok na studenta?

Otázka č. 18

Pokud jste řešil/a kybernetický útok na studenta, jakým to bylo způsobem?

V této otázce odpovídali respondenti v 15% případech, že by situaci řešili s policií ČR, 52% respondentů by oznámilo situaci řediteli školy, 26% respondentů by řešilo situaci mezi čtyřma očima, 18% by řešilo situaci pomocí diskuse ve třídě, 27% respondentů by řešilo situaci kontaktováním rodičů, 4% respondentů by neřešila situaci vůbec. 40% uvedlo jak by řešili situaci oni v některé odpovědi viz níže. Uvádím příklady, jak by učitelé podle svých vyjádření řešili kybernetický útok na studenta.

“Co nejrychleji bych si nastudoval, co dělat. Určitě ne svůj vlastní postup typu "na něco přijdu".”

“Přes vedení školy a školní komisi, která to řešila”

Tato odpověď se nejvíce opakovala *“nesetkal jsem se s tímto případem”*

“komunikace se zúčastněnými, jednalo se pouze o náznaky kyberšikany”

“Oznámila bych tu skutečnost třídnímu učiteli a výchovnému poradci.”

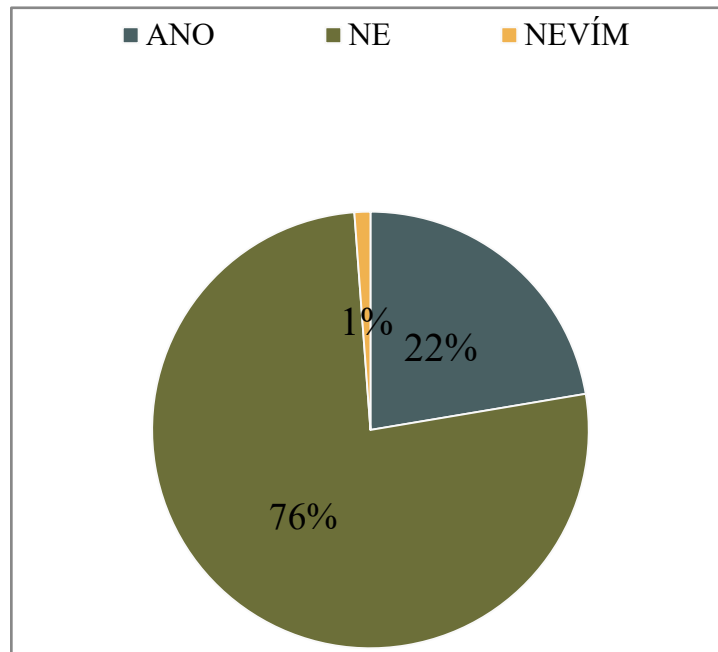
“Žádný útok jsem na své žáky nezaznamenala, nebo se mi s tímto nesvěřili.”

Otázka č. 19

Znáte server e-bezpečí?

U této otázky odpovídali respondenti, zda-li znají server e-bezpečí - vytvořen Univerzitou Palackého v Olomouci.

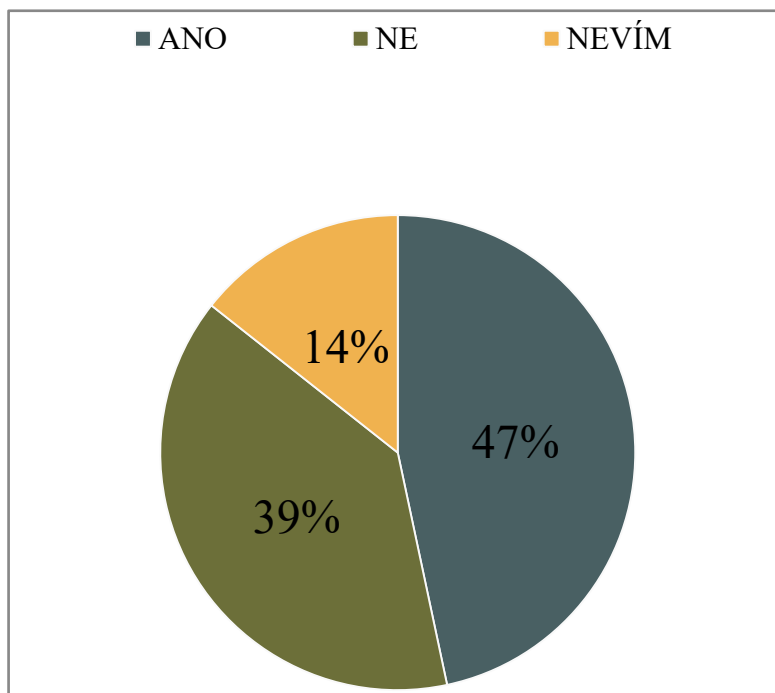
22% uvedlo, že tento server zná, 77% uvedlo, že server nezná, 1% uvedlo, že možná zná tento server.

Graf č. 5 – Znáte server e-bezpečí?

Otázka č. 20

Máte uvedeno ve školním řádu, jak postupovat při problému kyberšikany?
62% uvedlo, že ano, tedy mají ve školní řádu, jak postupovat při problému kyberšikany, 13% uvedlo, že nemají ve školním řádu, jak postupovat při problému kyberšikany, 25% respondentů neví, zda-li mají uvedeno, jak postupovat při kyberšikaně.

Graf č. 6 – Máte ve školním řádu, jak postupovat při problému kyberšikany?

Otázka č. 21

Na jaké škole vyučujete?
24% respondentů uvedlo, že vyučuje na gymnáziu, 55% uvedlo, že vyučuje na střední odborné škole, učilišti, 21% uvedlo, že vyučuje na střední škole.

8. Diskuse

Původní záměr byl zvolit výzkumnou metodu při rozhovoru s učiteli a poté si vše ověřit pomocí dotazníkového šetření. Bohužel ale kvůli neočekávané situaci COVID-19 byla jako primární zvolena dotazníková forma šetření. Tato volba byla v této době nejvhodnější. Nastal ovšem problém v komunikaci přes e-mailovou adresu, kdy spousta učitelů dotazníky nevyplnilo. Bylo to pro ně obtěžující a v některých případech mi došla i negativní odpověď. Co mě naopak hodně překvapilo, byly pozitivní odpovědi, kdy mi spousta profesorů popřála štěstí při dokončování práce. Dotazník vyplnilo více žen než mužů. Jde tedy o 54 žen a 31 mužů.

Data v dotazníkovém šetření dokazují, že respondenti vědí, co je kyberšikana, ale že se i tak stále objevují jedinci, kteří neví jak správně kyberšikanu definovat. Jako projev kyberšikany učitelé nejvíce uváděli, že se jedná o šikanu v kyberprostoru, že je to novodobá forma šikany, forma šikany, zneužívání osob či odhalování cizích soukromých informací.

Také data v dotazníkovém šetření ukázala, že všech 85 respondentů se setkala s pojmem kyberšikana. Dále také uvádí, že značná část respondentů má účty na sociálních sítích, ale větší část si žáky do svých přátel nepřidává.

Data získaná v dotazníkovém šetření se ukázala, že 6% respondentů se stalo obětmi kyberšikany a dalších 6% se možná stalo obětmi kyberšikany.

Podobný výzkum ve větší míře provedl server e-bezpečí, který se také zaměřil na učitele a jejich zkušenosti s kyberšikanou. Když porovnáme náš výzkum s výzkumem e-bezpečí, dojdeme k závěru, že rovněž učitelé se stávají obětmi kyberšikany a ve většině případů je pachatelem žák. U 8% učitelů skončí kyberšikana během 1-2 týdnů. Také u výzkumu e-bezpečí končí případy kyberšikany poměrně brzy.

Domnívám se, že učitelé by měli více procházet kurzy zaměřenými na problematiku kyberšikany, aby věděli jak přesně ji definovat, jak ji vymezit, jak jí předcházet, jak ji případně řešit. Já osobně bych se takového kurzu zúčastnila, abych mohla žáky vést v prevenci kyberšikany a poznala co nejvíce způsobů, jak postupovat, když bych se s kyberšikanou setkala. V dnešní době, jak dokázal výzkum, nejde jen o útoky na studenty, ale i na učitele. Už ve svém vlastním zájmu, aby předešli negativním důsledkům kyberšikany, by se měli učitelé o tuto problematiku více zajímat. Neměli by to považovat za méně důležitý problem, než je obyčejná šikana, zejména proto, že kyberšikana neprobíhá pouze na území mimo domov a je v tomto daleko závažnější než obyčejná šikana.

V odborné literatuře se uvádí, jak se měří kyberšikana a jaké jsou její limity:

“V literatuře nacházíme rozmezí tohoto jevu mezi 5–55 % (např. Wilard, 2007), a to především z důvodu rozdílného rozsahu výzkumného vzorku, zvoleného přístupu, místa realizace výzkumu a také z důvodu nejednotnosti forem a typů kyberútoků (viz dále), které autoři do studie zahrnuli.” (Šmahaj 2014, str. 62)

Závěr

V současné době by se dalo říci, že šikana a kyberšikana patří k vážným a aktuálním problémům. Tato bakalářská práce je věnována této problematice, prevenci a souvisejícím právním normám. Kyberšikana je v poslední době velice rozšířená a to nejen u žáků, ale i u učitelů a u jiných profesích. Je důležité, aby se o tomto problému vědělo, aby lidé věděli, jak se mají chovat, jak postupovat, když se stanou obětí kyberšikany. Kyberšikana má za cíl oběti ublížit a psychicky jí poškodit. Problémem je, že projevy násilí a agrese se stupňují a roste take intenzita útoků na oběť.

Dalším komplikovaným aspektem je, že se kyberšikana odehrává v blízkosti domova, či dokonce v domově. Oběť tedy ztrácí pocit bezpečí a jistoty domova. Spousta pedagogů raději problém přehlíží a nechtějí s ním mít nic společného. Další část pedagogů potom neví, jak s tímto problémem pracovat. Důvodem kyberšikany jsou například lepší životní podmínky, lepší výsledky ve škole, touha po moci, po ovládnutí jedince, násilí v rodině, atd.

Rodiče v dnešní době nevěnují dětem dostatek času a lásky a pocit lásky, který dětem chybí, potom hledají na internet, což je bohužel důvod častějšího výskytu kyberšikany. Dalo by se také říci, že děti chtějí získat pozornost rodičů.

MŠMT připravilo již některé programy, jak šikanu a kyberšikanu řešit, jak jí předcházet. V každém případě by měla začít prevence kyberšikany v rodinách, ve školách. Pro pedagogiky je důležité vědět, jak se zachovat, jaké jsou druhy a stádia šikany. Jak by se mělo předcházet kyberšikaně i šikaně.

Cílem mé bakalářské práce bylo pomocí dotazníkové metody zjistit, jak pedagogové vnímají kyberšikanu, jaké mají preventivní programy, jak řeší případnou kyberšikanu, zda se setkali někdy s kyberšikanou zaměřenou na svoji osobu. Na začátku práce jsem očekávala, že zjistím, že se kyberšikana objevuje méně, než jak mi ukázal výzkum. Největší problém ale nastal když jsem požádala o vyplnění dotazníků učitele středních škol, přes e-mailovou adresu. Spousta učitelů vůbec nevyplnila dotazník a u některých jsem se setkala i s nepříjemnými komentáři spojenými se skutečností, že mi vyplnili dotazník.

Souhrn

Tato bakalářská práce, která má název Kyberšikana jako aktuální problém ve společenskovědní problém. Tato práce je rozdělena na dvě části. Část teoretickou, ve které je zpracováno rozdělení šikany a kyberšikany, základní pojmy, preventivní programy, legislativní částí. Empirická část se zabývá vyhodnocováním výsledků výzkumu získaných od učitelů středních škol. Cílem výzkumu bylo zjistit, jak je kyberšikana chápána, zda-li se někdo stal obětí kyberšikany, kdo byl pachatelem.

Klíčová slova: kyberšikana, šikana, oběť, pachatel, prevence, agresor

Summary

This bachelor thesis has title – Cyberbullying as current problem in socio-scientific education. Thesis is dividing into two parts. The theoretical part is dividing into bully and cyberbully, basic concepts, preventive programmos, legislative part. The empirical part is dealing with valuation results of the researches from the teachers of high schools. The point of this research is to figure it out how is the cyberbully known, if someone has been victom of bully and who was offender.

Klíčová slova: cyberbullying, buyilling, sacrifice, offender, prevention, aggressor

Referenční seznam

1. BURDOVÁ, Eva a Jan TRAXLER. *Bezpečně na internetu*. Praha: Středočeský kraj ve spolupráci se Vzdělávacím institutem Středočeského kraje (VISK), 2014. ISBN 978-80-904864-9-2.
2. BUČEK, Ladislav, Klára HAMULÁKOVÁ, Klára ILLE, et al. *Občanský a společenskovědní základ: přehled středoškolského učiva*. Druhé, aktualizované vydání. Brno: Edika, 2019. Maturity (Edika). ISBN 978-80-266-1401-2.
3. ČERNÁ, Alena. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-210-6374-7.
4. ERB, Helmut H. *Násilí ve škole a jak mu čelit*. Praha: Amulet, 2000. Alfabet. ISBN 80-86299-22-8.
5. HERZOG, Rupert. *Násilí není řešení: prevence násilí a management konfliktu ve školách*. Plzeň: Fraus, 2009. Moderní pedagogika v teorii a praxi. ISBN 978-80-7238-850-9.
6. KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování: [cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách]*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-513-X.
7. KYRIACOU, Chris. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Praha: Portál, 2005. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 80-7178-945-3.
8. LÉVY, Pierre. *Kyberkultura: zpráva pro Radu Evropy v rámci projektu "Nové technologie: kulturní spolupráce a komunikace"*. V Praze: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0109-5.
9. MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-348-X.
10. ŘÍČAN, Pavel a Pavlína JANOŠOVÁ. *Jak na šikanu*. Praha: Grada, 2010. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-2991-6.

11. VÁGNEROVÁ, Kateřina a Markéta BAJEROVÁ. Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-611-7.
12. Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S., & Tippett, N. (2008). Cyberbullying: its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of child psychology and psychiatry, and allied disciplines*, 49(4), 376–85. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2007.01846.x>
13. ŠMAHAJ, Jan. *Kyberšikana jako společenský problém: Cyberbullying as a social problem*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4227-3.
14. WILLARD, Nancy E. *Cyberbullying and cyberthreats: responding to the challenge of online social aggression, threats, and distress*. Champaign, Ill.: Research Press, c2007. ISBN 9780878225378.
15. WILDMANNOVÁ, Mirka. *Základy sociální politiky*. Brno: Ekonomicko-správní fakulta Masarykovy univerzity, 2005. 128 s. ISBN 80-210-3652-4.

Internetové zdroje

1. Šikana - Policie České republiky. *Úvodní strana - Policie České republiky* [online]. Copyright © 2019 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 25.12.2019]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/preventivni-informace-sikana.aspx>
2. Historie sítě Internetu. *Historie sítě Internetu* [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <http://ihistory.webzdarma.cz/chap/vyvoj.php>
3. Trestní zákoník. *Zakony.centrum.cz* [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/trestni-zakonik/cast-2-hlava-10-dil-5-paragraf-355?full=1>
4. Co je to kybešikana? *E-bezpečí* [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/17-cojekyllersikana>
5. Všeobecná x selektivní x indikovaná školská primární prevence, Národní ústav pro vzdělávání. Národní ústav pro vzdělávání [online]. Copyright © [cit. 03.01.2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/co-je-skolska-primarni-prevence-rizikoveho-chovani/vseobecna-x-selektivni-x-indikovana-skolska-primarni-1>

6. Charakteristika okresu Blansko | ČSÚ v Brně. Český statistický úřad | ČSÚ [online].
[cit. 2020-04-01]Dostupné
z: https://www.czso.cz/csu/xb/charakteristika_okresu_blansko

Seznam obrázků a grafů

Graf č. 1 - Objevila se na Vaší škole šikana?

Graf č. 2 - Máte ve škole preventivní program proti šikaně nebo kyberšikaně?

Graf č. 3 - Máte účet na sociálních sítích?

Graf č. 4 - Řešil/a jste někdy kybernetický útok na studenta?

Graf č. 5 - Znáte server e-bezpečí?

Graf č. 6 - Máte ve školním řádě, jak postupovat při problému kyberšikany?

Tabulka č. 1 - Jak informujete žáky o problematice kyberšikany?

Přílohy

Příloha 1

Příloha 1

Dotazník k BP - kyberšikana

- 1) Uveďte prosím pohlaví
 - Muž
 - Žena
- 2) Objevila se ve vaší škole šikana?
 - a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nevím
- 3) Znáte pojem kyberšikana?
 - a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nevím
- 4) Co si pod pojmem kyberšikana představujete? U této otázky může být více odpovědí
 - a) Šikana v kyberprostoru
 - b) Forma šikany
 - c) Odhalování cizích tajemství, informací, atd.....
 - d) Zneužívání identity
 - e) Vydírání, obtěžování osob
 - f) Slovní šikana mezi čtyřma očima
 - g) Novodobá forma šikany
 - h) Fyzická šikana
 - i) Jiná odpověď.....
- 5) Máte ve škole preventivní programy proti šikaně nebo kyberšikaně?
 - 1) Ano
 - 2) Ne
 - 3) Možná
- 6) Jak informujete žáky o problematice kyberšikany?

.....

.....

.....

.....
.....
7) Máte účet na sociálních sítích?

- a) Ano
- b) Ne

8) Pokud máte účet na sociálních sítích na jakých?

- a) Facebook
- b) Instagram
- c) MySpace
- d) Badoo
- e) Google+

f) Jiné, uveďte prosím
příklad.....

9) Přidáváte si své žáky do svých přátel?

- a) Ano
- b) Ne

10) Setkal/a jste se někdy s kyberšikanou na svou osobu?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nechci odpovídat
- d) Pokud

ano,

jak.....

Nyní se otázky týkají těch, kteří na otázku č. 10 odpověděli ANO. Jedná se o otázku č.10 až po otázku č. 16, včetně.

11) Pokud jste se stal/a obětí kyberšikany přes jakou soc, síť, mobilní operatory?

- a) Facebook
- b) E-mail
- c) SMS
- d) Nestal/a jsem se obětí kyberšikany
- e) Jiné

uveďte

příklad.....

12) Pokud jste se stal/a obětí kyberšikany jakým způsobem?

- a) Šířením zesměšňující, ztrapňující nahrávky
- b) Krádež identity

- c) Vydírání
- d) Šíření nepravdivých informací
- e) Založení vašeho falešného profilu
- f) Vyhrožování
- g) Nestal/a jsem se obětí kyberšikany
- h) Jiné uved'te
příklad.....

13) Pokud jste se stal/a obětí kyberšikany, jak dlouho?

- a) 1-2 dny
- b) 1-2 týdny
- c) 3-5 týdnů
- d) 3-6 měsíců
- e) Déle jak 1 rok
- f) Nestal/a jsem se obětí kyberšikany
- g) Pokud déle uved'te jak
dlouho.....

14) Pokud jste se stali obětí jaký dopad to mělo na vaše zdraví?

- a) Bolest hlavy
- b) Bolest břicha
- c) Úzkost
- d) Nechuť do práce
- e) Vztek
- f) Smutek
- g) Úzkost
- h) Nestal/a jsem se obětí kyberšikany
- i) Pokud jiné uved'te
příklad.....

15) Pokud jste se stali obětí, kdo byl pachatelem?

- a) Žák
- b) Rodiče žáků
- c) Kolega
- d) Přítel
- e) Náhodný pachatel
- f) Někdo z rodiny

- g) Někdo z blízkého okolí
- h) Pachatele se nepodařilo určit
- i) Nestal/a jsem se obětí kyberšikany
- j) Jiné

uved'te

příklad.....

16) Jak byla situace řešena?

- a) Výslechem žáků
- b) Rozhovor s rodiči
- c) Oznámení situace
- d) Blokace profilu
- e) Vymazání záznamů
- f) Archivace
- g) Ignorování situace
- h) Zjištění identity
- i) Nestal/a jsem se obětí kyberšikany
- j) Jiné

uved'te

příklad.....

17) Řešil/a jste někdy kybernetický útok na studenta?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

18) Pokud jste řešil/a kybernetický útok na studenta jakým způsobem?

- a) Oznámení policie ČR
- b) Oznámení řediteli školy
- c) Mezi čtyřma očima
- d) Diskuzí ve třídě
- e) Kontaktováním rodičů
- f) Neřešil/a bych to
- g) Pokud jiným způsobem

uved'te

jakým.....

19) Znáte server e-bezpečí?

- a) Ano
- b) Ne

c) Nevím

20) Máte ve školním řádu jak postupovat při problému kyberšikany?

a) Ano

b) Ne

c) Nevím

21) Na jaké škole vyučujete

a) Gymnázium

b) Střední odborná škola, učiliště

c) Střední škola

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lydie Králová
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	Mgr. Vanda Vaničková Ph.D
Rok obhajoby:	2020

Název práce:	Kyberšikana jako aktuální problém ve společenskovědním vzdělání
Název v angličtině:	Cyberbullying as a current problem in socio-scientific education
Anotace práce:	Téma bakalářské práce je kyberšikana jako společenskovědní problém. Teoretická část je zaměřena na základní pojmy, týkajících se šikany a kyberšikany. Definuje pojmy, kterých se práce týká – šikany, kyberšikana, prevence, legislativy, internetu, společenskovědního problému. Praktická část je zaměřena na výzkumné řešení pomocí dotazníkové metody, kdy bylo cílem zjistit jak je chápána kyberšikana, zda se již setkali učitelé s kyberšikanou i šikanou, zda mají preventivní program ve škole.
Klíčová slova:	Šikana, kyberšikana, společenskovědní problém
Anotace v angličtině:	The topic of the bachelor thesis is cyberbullying as current problem in socio-scientific education. The theoretical part is dividing into bully and cyberbully. It defines the terms to which the work relates - bullying, cyberbullying, basic concepts, preventive programmes, legislative part, Internet, socio-scientific problem. The practical part is focused on the research solution using the questionnaire method, where the aim was to find out how cyberbullying is understood, whether teachers have already encountered cyberbullying, whether they have a prevention program at school.
Klíčová slova v angličtině:	Buyling, cyberbullying, socio-scientific problem
Přílohy vázané v práci:	Dotazník zaměřený na učitele SŠ
Rozsah práce:	51 s.
Jazyk práce:	český